

Etholiad ar gyfer Senedd Cymru

Canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid

Rhan 6 o 6 - Ar ôl datgan y canlyniad

Ionawr 2016 (diweddarwyd Hydref 2020)

Mae'r ddogfen hon yn gymwys i etholiad ar gyfer Senedd Cymru ym mis Mai 2016. Gellir gweld ein canllawiau a'n hadnoddau ar gyfer etholiadau eraill yn y DU ar ein gwefan yn: <https://www.electoralcommission.org.uk/cy/rwyf-yneg-pleidleisiwr/ymgeisydd-neu-asiant/ymgeiswyr-ac-asiantau-mewn-etholiadau-cynulliad-cenedlaethol-cymru>

Cynnwys

Gwybodaeth hanfodol	1
Tyngu llw o deyrngarwch neu gadarnhau a gwybodaeth ar gyfer Aelodau newydd	2
Dychwelyd ernes.....	3
Etholiad etholaethol.....	3
Etholiad rhanbarthol.....	3
Deisebau etholiadol.....	3
Beth fydd yn digwydd i waith papur yr etholiad ar ôl i'r canlyniadau gael eu datgan?	3
Cyflwyno eich ffurflenni gwariant etholiad.....	4
Cyflwyno deiseb etholiadol.....	6
Archwilio a chyflenwi dogfennau sy'n gysylltiedig ag etholiadau	7
Archwilio a darparu'r cofrestrau a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio.....	8
Archwilio dogfennau etholiadol eraill	9
Archwilio ffurflenni gwariant etholiad	9

Gwybodaeth hanfodol

Mae'r adran hon o'r ddogfen yn cynnwys ein canllawiau ar beth sy'n digwydd ar ôl i'r canlyniadau gael eu datgan yn etholiad Senedd Cymru. Darperir gwybodaeth atodol yng nghefn y ddogfen hon, sydd ond yn berthnasol o bosibl i rai ymgeiswyr. Gallwch hefyd weld y canllawiau atodol hyn drwy glicio ar y dolenni yn y ddogfen hon neu drwy glicio ar bennawd y bennod ar y dudalen gynnwys.

Rydym yma i helpu, felly cysylltwch â ni os oes gennych unrhyw gwestiynau.

Gweler ein **Dogfen drosolwg** am fanylion cyswllt.

Yn y ddogfen hon, byddwn yn defnyddio 'chi' i gyfeirio at bob ymgeisydd sy'n sefyll etholiadau Senedd Cymru. Cyfeiriwn at ymgeiswyr nas cynhwysir ar restr plaid yn yr etholiad rhanbarthol fel 'ymgeiswyr rhanbarthol unigol'.

Rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad penodol. Rydym yn defnyddio 'dylai' ar gyfer eitemau sydd yn arfer da sylfaenol yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol na rheoleiddiol.

Mae'r dyddiadau cau a grybwyllir yn y ddogfen hon yn rhai generig, ac rydym wedi cyhoeddi [amserlen etholiad generig](#) ar ein gwefan.

O ran etholiadau trefnedig, byddwn yn cyhoeddi amserlen etholiad sy'n cynnwys y dyddiadau cau penodol ar gyfer y pleidleisiau hynny, y gallwch ei llwytho o'n [gwefan](#).

Tyngu llw o deyrngarwch neu gadarnhau a gwybodaeth ar gyfer Aelodau newydd

1.1 Os cewch eich ethol, cewch wybodaeth yn egluro'r broses ar gyfer hawlio eich sedd fel Aelod o'r Senedd. Bydd hon yn cwmpasu materion ymarferol fel pryd y gallwch dyngu'r llw neu wneud y cadarnhad, a phwy i gysylltu â nhw os bydd gennych gwestiynau.

1.2 Os cewch eich ethol, bydd staff Comisiwn y Senedd hefyd yn rhoi cyngor a chymorth i chi i'ch helpu i ymgyswngtu â'ch rôl a'r ffordd y mae'r Senedd yn gweithio.

1.3 Cyn y gall unigolyn eistedd a phleidleisio yn Senedd Cymru rhaid iddo dyngu llw o deyrngarwch neu wneud cadarnhad i'r frenhines. Bydd hyn yn digwydd ar ddechrau sesiwn newydd y Senedd.

1.4 Nes y bydd Aelod wedi tyngu'r llw neu wneud y cadarnhad, rhaid iddo beidio â gwneud unrhyw beth fel Aelod Senedd heblaw cymryd rhan yn etholiad y Llywydd neu'r Dirprwy Lywydd. Ni all Aelodau Senedd dyngu'r llw na gwneud y cadarnhad nes y bydd y Swyddog Canlyniadau wedi derbyn cadarnhad ei fod wedi'i ethol. Bydd trefniadau ar waith er mwyn i hyn ddigwydd yn gyflym.

1.5 Bydd rhaglen gymorth fanwl ar gael yn ystod eich wythnosau cyntaf fel Aelod Senedd. Byddwch hefyd yn cael cyngor ar sefydlu swyddfa yn eich etholaeth neu ranbarth, gan recriwtio staff ac ar eich dyletswyddau fel cyflogwr. Byddwch yn cael swyddfa yn Nhŷ Hywel a chyfarpar TGCh cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl yr etholiad.

1.6 Ceir rhagor o wybodaeth ar wefan Senedd Cymru:
<https://senedd.cymru/cyfleoedd-gwaith/sefyll-i-fod-yn-aelod-senedd/>

1.7 Os hoffech drafod unrhyw rai o'r materion uchod, cysylltwch â:
dysquaelodau@senedd.cymru

Dychwelyd ernes

Etholiad etholaethol

1.8 Bydd y Swyddog Canlyniadau Etholaethol yn dychwelyd ernes yr ymgeiswyr etholaeth hynny sydd wedi cael mwy na 5% o gyfanswm y pleidleisiau dilys a fwriwyd yn yr etholaeth erbyn y diwrnod gwaith nesaf ar ôl datgan y canlyniad.

1.9 Bydd yr ymgeiswyr hynny a gaiff 5% neu lai o gyfanswm nifer y pleidleisiau dilys a fwriwyd yn yr etholaeth yn colli eu hernes.

Etholiad rhanbarthol

1.10 Bydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn dychwelyd yr ernes a wnaed gan neu ar ran unrhyw ymgeisydd rhanbarthol unigol neu restr plaid gofrestredig sydd wedi cael mwy na 5% o gyfanswm y pleidleisiau dilys a fwriwyd yn yr etholiad rhanbarthol erbyn y diwrnod gwaith nesaf ar ôl datgan y canlyniad.

1.11 Bydd yr ymgeiswyr rhanbarthol unigol hynny a phleidiau cofrestredig sydd wedi cael 5% neu lai o gyfanswm y pleidleisiau dilys a fwriwyd yn y rhanbarth yn colli eu hernes.

Deisebau etholiadol

1.12 Gellir herio canlyniad etholiad Senedd Cymru drwy ddeiseb etholiadol. Ceir rhagor o wybodaeth am herio etholiad ym mharagraff **1.20**.

Beth fydd yn digwydd i waith papur yr etholiad ar ôl i'r canlyniadau gael eu datgan?

1.13 Ar ôl i'r canlyniadau gael eu datgan, caiff yr holl ddogfennau etholiadol eu cadw'n ddiogel gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol am gyfnod o 12 mis o'r dyddiad y cânt eu derbyn.

1.14 Mae'r rhan fwyaf o ddogfennau ar gael i'r cyhoedd eu harchwilio. Nodwch nad yw papurau pleidleisio ar gael i'r cyhoedd eu harchwilio. Os hoffech archwilio dogfennau etholiadol, ceir rhagor o wybodaeth ym mharagraff **1.28**.

Cyflwyno eich ffurflenni gwariant etholiad

1.15 Os gwnaethoch sefyll etholiad yn yr etholiad etholaethol o fewn 35 diwrnod calendr i ddatgan canlyniad yr etholiad, bydd angen i'ch asiant etholiadol baratoi ffurflen gwariant etholiad a'i chyflwyno i'r Swyddog Canlyniadau Etholaethol.

1.16 Os gwnaethoch sefyll etholiad fel ymgeisydd rhanbarthol unigol o fewn 35 diwrnod calendr i ddatgan canlyniad yr etholiad, bydd angen i'ch asiant etholiadol baratoi ffurflen gwariant etholiad a'i chyflwyno i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol.

1.17 Hefyd, yn achos ymgeiswyr etholaethol ac ymgeiswyr rhanbarthol unigol, rhaid i chi a'ch asiant etholiadol lofnodi datganiad yn nodi bod y ffurflen yn gyflawn ac yn gywir hyd eithaf eich gwytodaeth a'ch cred.

1.18 Ceir rhagor o wybodaeth am yr hyn y dylid ei gynnwys mewn ffurflen gwariant ymgeisydd yn [Rhan 3 - Gwariant a rhoddion](#). Rydym hefyd wedi llunio ffurflenni y gallwch eu defnyddio i gwblhau eich ffurflen. Mae'r ffurflenni hyn - a'r nodiadau manwl atodol sy'n egluro sut y dylech gwblhau a chyflwyno eich ffurflen - i'w gweld o dan Ran 3 [ar ein gwefan](#).

Rhaid i bleidiau gwleidyddol sy'n ymladd etholiad Senedd Cymru hefyd roi gwybod i ni am fanylion eu gwariant ar ymgyrchu. Ceir gwytodaeth fanwl yn eich dogfen ganllaw ar gyfer pleidiau gwleidyddol.

1.19 Rhaid i ymgeiswyr rhestr plaid ranbarthol gyflwyno datganiad i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol bod ffurflen gwariant y blaid yn gywir. Rhaid gwneud hyn o fewn saith diwrnod i'r blaid gyflwyno ei ffurflen i'r Comisiwn Etholiadol.

Gwybodaeth atodol

Cyflwyno deiseb etholiadol

1.20 Dim ond rhai pobl a gaiff gyflwyno deiseb etholiadol, a dim ond o dan amgylchiadau arbennig.

1.21 Gellir cyflwyno deiseb etholiad Senedd Cymru gan:

- rywun sy'n honni ei fod yn ymgeisydd yn yr etholiad, neu
- rhywun sy'n honni bod ganddo hawl i gael ei ethol yn yr etholiad, neu
- rywun a bleidleisiodd fel etholwr yn yr etholiad neu yr oedd ganddo hawl i bleidleisio yn yr etholiad, heblaw etholwyr a gofrestrwyd yn ddienw

1.22 Y seiliau a ganiateir dros ddeiseb yw bod y canlynol wedi digwydd:

- etholiad diangen, neu
- ffurflen ddiangen

1.23 Ceir proses farnwrol ar wahân ar gyfer herio etholiad Aelod Senedd ar y sail ei fod wedi'i anghymwysu ar y pryd neu yn y gorffennol, drwy wneud cais i'r Uchel Lys.

1.24 Mae'n rhaid i'r Aelod y gwneir cwyn ynglŷn â'i ethol fod yn wrthapeliwr i'r ddeiseb. Os bydd y ddeiseb yn cwyno am ymddygiad y Swyddog Canlyniadau (naill ai y Swyddog Canlyniadau Etholaethol a/neu y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol) neu ei staff yn ystod yr etholiad, rhaid mai'r Swyddog(ion) Canlyniadau fydd y gwrthapeliwr.

1.25 Fel arfer mae'n rhaid cyflwyno deiseb o fewn 21 diwrnod calendr o ddatgan enw'r ymgeisydd sydd wedi ei ethol i Glerc y Senedd. Fodd bynnag, os bydd y ddeiseb yn cwyno am arferion llwgr neu anghyfreithlon sy'n ymwneud â thalu arian neu roi math arall o wobr, neu arfer anghyfreithlon sy'n ymwneud â gwariant etholiad, gellir caniatáu mwy o amser.

1.26 Ar gyfer unrhyw gwestiynau sy'n ymwneud â deisebau etholiadol, yn cynnwys cadarnhau'r dyddiadau cau ar gyfer cyflwyno deiseb etholiadol, dylech gysylltu â:

The Election Petitions Office

Room E113

Royal Courts of Justice

Strand

London WC2A 2LL

E-bost: Election_Petitions@hmcts.gsi.gov.uk

Ffôn: 0207 947 6877

1.27 Mae costau yn gysylltiedig â deiseb etholiadol. Os ydych yn ystyried cyflwyno deiseb etholiadol, rydym yn argymhell yn gryf y dylech gael cyngor cyfreithiol annibynnol.

Archwilio a chyflenwi dogfennau sy'n gysylltiedig ag etholiadau

1.28 Heblaw ffurflenni gwariant a datganiadau, caiff yr holl ddogfennau etholiadol eraill sydd ar gael i'w darparu a'u harchwilio eu cadw gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol. Ceir manylion cyswllt trwy <https://www.electoralcommission.org.uk/cy/rwyf-yneq-pleidleisiwr/pleidleisiwr>

Archwilio a darparu'r cofrestrau a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio

1.29 Mae'r cofrestrau etholiadol a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio yn dangos pwy sydd wedi cael papurau pleidleisio, pwy sydd wedi dychwelyd eu papurau pleidleisio drwy'r post, a phwy sydd wedi trefnu bod pleidlais drwy ddirprwy yn cael ei bwrw ar eu rhan.

1.30 Gallwch archwilio neu gael copïau o'r gofrestr o etholwyr a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio ar ôl yr etholiad os gwnewch gais ysgrifenedig. Os gwnaethoch sefyll fel ymgeisydd etholaethol, gallwch archwilio neu gael copïau o'r cofrestrau a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio ledled yr etholaeth. Os gwnaethoch sefyll fel ymgeisydd rhanbarthol unigol neu os oeddech yn ymgeisydd ar restr plaid a etholwyd fel Aelod Senedd Rhanbarthol, gallwch gael mynediad i'r cofrestrau a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio ledled y rhanbarth.

1.31 Er mwyn archwilio neu gael copïau o'r gofrestr a'r rhestrau o bleidleiswyr absennol wedi'u marcio, rhaid i chi wneud cais ysgrifenedig i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol. Ceir manylion cyswllt trwy <https://www.electoralcommission.org.uk/cy/rwyf-yneg-pleidleisiwr/pleidleisiwr>

1.32 Dylech fod yn ymwybodol mai dim ond at ddibenion ymchwil neu ddibenion etholiadol y gallwch ddefnyddio'r wybodaeth a geir o'r dogfennau hyn.

1.33 Rhaid i'r cais am archwiliad nodi:

- pa ddogfennau y gwneir cais amdanynt
- at ba ddibenion y defnyddir y wybodaeth mewn unrhyw ddogfen
- pan fo'r cais ar gyfer archwilio'r gofrestr neu restrau wedi'u marcio, unrhyw reswm pam na fyddai archwilio'r gofrestr lawn neu'r rhestrau heb eu marcio yn ddigon at y diben hwnnw
- pwy fydd yn archwilio'r dogfennau
- y dyddiad yr hoffai'r unigolyn archwilio'r dogfennau, ac
- a fyddai'n well ganddo archwilio'r dogfennau ar ffurf argraffedig neu ddata

1.34 Caiff archwiliadau eu cynnal dan oruchwyliaeth a byddant yn rhad ac am ddim. Ni fyddwch yn cael mynd â chopïau, ond gallwch wneud nodiadau â llaw.

1.35 Rhaid i'r cais nodi'r canlynol:

- pa rai o'r gofrestr neu'r rhestrau wedi'u marcio (neu'r rhan berthnasol o'r gofrestr neu'r rhestrau) y gwneir cais amdanynt
- a ydynt am gael copi argraffedig o'r cofnodion neu restrau neu gopi ar ffurf data
- at ba ddibenion y defnyddir y gofrestr neu'r rhestrau wedi'u marcio a pham na fyddai darparu neu brynu copi o'r gofrestr lawn neu restrau heb eu marcio yn ddigon i gyflawni'r diben hwnnw

1.36 Codir ffi o £10 ynghyd â £2 am fersiwn argraffedig a £1 am fersiwn ddata fesul 1,000 am y ddogfen y gwneir cais amdani.

1.37 Ar ôl 12 mis, caiff y dogfennau hyn eu dinistrio, oni fydd gorchymyn llys yn nodi'n wahanol.

Archwilio dogfennau etholiadol eraill

1.38 Gallwch archwilio dogfennau etholiadol eraill, ond ni fyddwch yn cael gwneud unrhyw nodiadau na chymryd copiâu o'r dogfennau hyn. Yr unig ddogfennau na ellir eu harchwilio yw:

- y papurau pleidleisio
- y rhestrau rhifau cyfatebol
- y tystysgrifau sy'n caniatáu i staff gorsafoedd pleidleisio bleidleisio yn yr orsaf bleidleisio y maent yn gweithio ynddi
- papurau enwebu

1.39 Ar ôl 12 mis, caiff yr holl ddogfennau etholiadol, heblaw ffurflenni gwariant etholiad, eu dinistrio, oni fydd gorchymyn llys yn nodi'n wahanol.

1.40 Yn unol â deddfwriaeth diogelu data, ni fydd data personol a brosesir at unrhyw ddiben yn cael ei gadw'n hwy nag sy'n hanfodol at y diben hwnnw. Os gofynnwch am y wybodaeth a restrir uchod a'i derbyn, bydd rhaid i chi ystyried a oes rheswm dros gadw'r data hwn unwaith i ddiben casglu'r data ddod i ben. Os nad oes rheswm, dylech sicrhau eich bod yn dileu unrhyw ddata yn eich meddiant.

Archwilio ffurflenni gwariant etholiad

Dim ond yn ystod yr amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu y gellir eu darllen, a dim ond gan y sawl y mae hawl ganddynt i fod yn bresennol. Cheir rhagor o fanylion yn [Rhan 2a - Sefyll yr etholiad etholaethol](#) a [Rhan 2b - Sefyll yr etholiad rhanbarthol](#).

1.41 Gall unrhyw un archwilio ffurflenni gwariant a datganiadau a ddelir gan y Swyddog Canlyniadau Etholaethol a'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol ar ôl iddynt gael eu cyflwyno am ffi o £1.50. Mae copïau hefyd ar gael am ffi o 15c bob ochr tudalen.

1.42 Cedwir ffurflenni gwariant a datganiadau am ddwy flynedd. Gallwch wneud cais iddynt gael eu dychwelyd atoch neu at eich asiant ar ddiwedd y cyfnod hwn. Os nad ydych chi neu eich asiant am eu cael yn ôl, gellir y dogfennau eu dinistrio.